

EBEVEYNLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE ÇOCUKLARININ SOSYAL BECERİLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİ¹

Fatma YAŞAR EKİCİ², Gülsüm GÖGER³

ÖZ

Bu araştırmada, ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç çerçevesinde; ebeveynlerin kişilik özelliklerinin ve çocukların sosyal becerilerinin çeşitli değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı araştırılmıştır. İlişkisel tarama modeline uygun olarak düzenlenen araştırmanın örnekleme, 2016-2017 eğitim öğretim yılında İstanbul ili Avrupa Yakası'ndaki Büyükçekmece, Beylikdüzü, Avcılar, Küçükçekmece ve Esenler ilçelerinden basit seçkisiz örnekleme modeliyle seçilmiş 15 okul öncesi eğitim kurumunda (4 devlet, 11 özel) eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu 315 çocuk ve ebeveynlerinden oluşmuştur. Araştırmada kullanılan veri toplama araçları; Ebeveyn Bilgi Formu, Uluslararası Kişilik Envanteri ve Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2)'dir. Araştırma için toplanan veriler SPSS 22 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular şöyledir: Ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocukların sosyal becerileri arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri cinsiyete, gelir düzeyine ve içinde yetişilen coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Çocukların sosyal becerileri devam edilen anaokul türüne, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn Kişilik Özellikleri, Okul Öncesi Eğitim, Sosyal Beceriler

¹Bu makale, Dr. Öğretim Üyesi Fatma YAŞAR EKİCİ'nin danışmanlığında yürütülen Gülsüm GÖGER'in "Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri İle Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" başlıklı yüksek lisans tezinin bir bölümünden üretilmiştir.

² Dr. Öğretim Üyesi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Öğretmenliği Ana Bilim Dalı, fatma.ekici@izu.edu.tr

³Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Rehberlik Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı, gulsumgogerr@hotmail.com

THE RELATIONSHIP BETWEEN THE PERSONALITY CHARACTERISTICS OF PARENTS AND SOCIAL SKILLS OF THE CHILDREN

ABSTRACT

In this study, it is aimed to examine the relationship between the personality characteristics of parents and the social skills of the children. Within the scope of this basic aim; it is surveyed that if the personal characteristics of parents and the social skills of their children differentiates or not according to several variables. The sample which is regulated in accordance of the relational screening model is consisted of the 315 children in the 4-6 age group and their parents which are getting education in 15 preschool education institutions (4 public and 11 private) that are located in European side of İstanbul province; Büyükçekmece, Beylikdüzü, Avcılar, Küçükçekmece and Esenler districts by simple random sampling method in 2016-2017 academic year. The data collection tools are; Parent Information Form, International Personality Inventory-Short Version (IPISV) and Preschool and Kindergarten Behaviour Scales-2 (PKBS-2). The data collected for the research were analyzed using SPSS 22 program. The findings obtained from the research are as follows: There is a significant relationship between the personality characteristics of parents and the social skills of their children. Personality characteristics of parents differentiate in significant levels according to the sex, level of income and the geographical district grewed up. Social skills of the children differentiate in significant levels according to the type of preschool, the employment status of mother and the level of income.

Keywords: Personality Characteristics of Parent, Preschool Education, Social Skills

Yaşar-Ekici, Fatma ve Göger, Gülsüm. (2018). "Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki". *ulakbilge* 6. 26 (2018): 841-873

Yaşar-Ekici, F. ve Göger, G. (2018). Ebeveynlerin Kişilik Özellikleri ile Çocuklarının Sosyal Becerileri Arasındaki İlişki. *ulakbilge*, 6(26), s.841-873.

1.GİRİŞ

İnsan sosyal bir varlıktır. Yaşamın her noktasında diğer insanlarla sosyal ilişkiler kurma eğilimindedir. Doğumundan beri sosyalleşme içerisinde olan insan, sosyal becerileri ile hayatını yapılandırmaya devam ederken bu sosyalleşmenin doğumdan öncesinde anne karnından başladığı kabul edilmektedir (Gander ve Gardiner, 2007). Yaşama iyi uyum sağlayabilmeleri adına bu beceriyi erken yıllarda kazanabilmeleri gerekmektedir. Nitekim, sosyal becerilerin, çocuğun gelişiminin en hızlı olduğu okul öncesi yıllarda kazandırılması ve bu becerilerin değerlendirilmesinin yine bu dönemde yapılması çok önem arz etmektedir (Gültekin ve Dinçer, 2009:193). Sosyal beceriler, çocukların toplumsal bağlamda diğer bireylerin tepkilerini etkiledikleri sözel ve sözel olmayan davranışlardır. Çocukların başkalarıyla iyi ilişkiler kurarak istenir sonuçları elde etme ve istenmeyenlerden kaçma ve kaçınmada başarılı oldukları ölçüdür (Rinn ve Markle, 1979: 108). Çocuktaki sosyal beceri üzerinde ebeveynlerin de etkileri bulunmaktadır. Çocuk yetiştirme, disiplin yöntemleri, model olma, bağlanma biçimleri gibi faktörler, çocukların sosyal becerileri üzerinde doğrudan etki yapabilmektedir. Anne ve babaların çocuklarına öğrendikleri sosyal becerileri uygulama fırsatları oluşturmaları da dolaylı olarak sosyal becerileri etkileyecektir (Gülay ve Akman, 2009:64). Sosyal becerilerde yetersiz olan çocuklar, yaşamları boyunca kişilerarası ilişkilerde, akademik çalışmalarında, duygusal-davranışsal alanlarda ve mesleki yaşamlarında çeşitli problemlerle karşılaşmaktadırlar. Bu problemlerin giderilmesi için çocukların sosyal beceri düzeylerinin artırılması, toplumla bütünleştirilmelerinin sağlanması gerekmektedir (Avcıoğlu, 2005:17).

Kişilik; kişinin fiziksel, zihinsel, ahlaki ve sosyal tüm özelliklerinin aktif bir şekilde bireyde örgütlenmesidir (Kulaksızoğlu, 1997:106). Kişilik özelliklerinin incelenmesinde Beş Faktör Kişilik Kuramının son 20 yıldır ön plana çıktığı görülmektedir (Klimstra, 2012). Bahsedilen beş faktör kişilik modeli; dışadönüklük içedönüklük, yumuşak başlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal denge-duygusal dengesizlik, gelişime açıklık-gelişime kapalılık olarak kişiliği değerlendirmektedir (Güneri-Yöyen, 2016:1309). Anne-babanın kişilik özellikleri, çocuğa karşı tutum ve davranışları, değer yargıları, çocuğa yaşamının ilk yıllarında sağladıkları sosyal deneyim edinme fırsatları çocuğun sosyal becerileri kazanmasında önem arz etmektedir. Yaşamın ilk yıllarında ‘model alarak öğrenme’ çocuğun hayatında önemli bir rol oynamaktadır. Çocuğun bu dönemde çevresinde davranışlarını model alabileceği en etkin kişiler kuşkusuz anne ve babasıdır (Gülay ve Akman, 2009: 66). Kişilik özellikleri John, Hampson ve Goldberg’e (1991) göre, duruma bağlı olarak ortaya çıkan duygusal tepkilerdir. Dolayısıyla anne ve babadan

olumlu veya olumsuz doğabilecek duygusal bir tepkinin çocukta sosyal beceri kazanımında olumsuz etkiye yol açabileceği düşünülmektedir.

Konuyla ilgili yapılan araştırmalar incelendiğinde; çocukların sosyal becerileri ve sosyal becerilerinin çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenlere göre incelendiği çok sayıda araştırmaya rastlanmıştır (Yaşar-Ekici, 2017; Gülleci, 2017; Köyceğiz, 2017; Liman, 2017; Canpolat, 2017; Sevgen, 2016; Pekdoğan, 2016; Yaşar-Ekici, 2015; Sapsağlam, 2015; Tanrıverdi ve Erarslan, 2015; Uysal, 2014; Tanrıöğen, 2014; Tatlı, 2014; Özyürek, Bedge ve Yavuz, 2014; Tantiöğen, 2014; Özyürek ve Ceylan, 2014; Neslitürk, 2013; Türkoğlu, 2013; Özbey, 2012; Erler, 2011; Kuyurtar, 2011; Choi ve Md-Yunus, 2011; Abdi, 2010; Kotil, 2010; Özbey ve Alisinanoğlu, 2009; Koçyiğit ve Kayılı, 2008; Domitrovich, Cartes ve Greenberg, 2007; Sarı, 2007; Dervişoğlu-Mavi, 2007; Kurt, 2007; Şahin ve Baç-Karaaslan, 2006; Eisenberg et.al, 2005; Park ve Cheah, 2005; Walker, 2005; Mastow, 2004; McClelland ve Morrison, 2003; Denham et.al, 2003; Milfort ve Greenfield, 2002; Schmidt, Demulder ve Denham, 2002; Johnson, 2000). Bunun yanında; kişilik özellikleri ile ilgili evli bireylerin (Deniz, 2017, Tuzcu, 2017, Şatıroğlu, 2017) ve ebeveynlerin (Dayıoğlu, 2017; İnanç, Altıntaş ve Barış, 2017; Bilge, 2013; Kuruçay, 2012; Kaya, 2010;) kişilik özelliklerinin çeşitli bağımlı ve bağımsız değişkenlerle ilişkisini inceleyen araştırmalara rastlanmıştır. Fakat ebeveynlerin kişilik özelliklerinin çocuklarının sosyal becerileri ile ilişkisini inceleyen herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu nedenle bu çalışmanın konusu “ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal beceri arasındaki ilişki” olarak belirlenmiştir.

1.1.Araştırmanın Temel Amacı ve Alt Amaçları

Bu araştırmanın temel amacı; ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal beceri arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu temel amaca bağlı olarak belirlenen alt amaçlar şunlardır:

- 1.Ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- 2.Ebeveynlerin kişilik özellikleri; cinsiyete, gelir düzeyine ve içinde yetişilen coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?
- 3.Çocukların sosyal becerileri; devam ettiği anaokulu türüne, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmakta mıdır?

2.YÖNTEM

2.1. Araştırma Modeli

Ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu çalışmada ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu, var olduğu şekilde betimlemeyi amaçlayan bir araştırma yaklaşımıdır. Tarama modelinin bir türü olan ilişkisel tarama modelinde ise; iki ya da daha çok sayıda değişken arasında birlikte değişim varlığı ve/veya derecesi belirlenmeye çalışılır (Karasar, 1999: 81).

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırma evrenini, İstanbul ilinin Avrupa yakasında yer alan okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Araştırmanın örneklemi ise İstanbul ilinin Avrupa Yakası'ndaki 5 ilçede (Avcılar, Beylikdüzü, Küçükçekmece, Esenler, Büyükçekmece) basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilmiş 15 okul öncesi eğitim kurumunda (4 devlet ve 11 özel okul öncesi eğitim kurumu) eğitim görmekte olan 4-6 yaş grubu 315 çocuk ve ebeveynlerinden oluşmuştur.

2.3. Veri Toplama Araçları

Bu çalışmada; Ebeveyn Bilgi Formu, Uluslararası Kişilik Envanterinin Kısa Formu ve Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nde (Preschool and Kindergarten Behaviour Scale (PKBS-2)) yer alan Sosyal Beceri Ölçeği kullanılmıştır.

Ebeveyn Bilgi Formu: Ebeveynlerin; cinsiyet, gelir düzeyi, içinde yetiştikleri coğrafi bölge, okul öncesi eğitime devam eden çocuklarının; cinsiyet, yaş, devam ettikleri anaokulu türü, ailedeki çocuk sayısı ve annenin çalışma durumuna ilişkin bilgileri elde etmek amacıyla araştırmacılar tarafından kapalı uçlu sorular şeklinde hazırlanmıştır.

Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV): Araştırmada, ebeveynlerin kişilik özelliklerini ölçmek amacıyla Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Formu (IPISV) kullanılmıştır. IPI, Beş Faktör Kişilik Modeli üzerinden yapılandırılmış bir envanterdir. Robert McCrae tarafından 1985'te geliştirilen model, 1992 yılında Costa ve McCrae tarafından revize edilmiştir. Beş faktör kişilik modeli; duygusal denge, dışa dönüklük, açıklık, uyumluluk ve sorumluluk sahibi olma alt boyutlarından oluşmaktadır (Costa, Bush, Zonderman ve McCrae, 1986; Costa ve McCrae, 1995; McCrae, Costa, Martin, 2004; Akt: Güneri-Yöyen, 2016:1311). Goldberg; Robert McCrae tarafından geliştirilen, Costa ve McCrae tarafından revize edilen beş faktör kişilik modeli üzerinden, Uluslararası Kişilik Envanter Havuzu Projesi (International Personality Item Pool-IPIP) kapsamında,

Uluslararası Kişilik Envanteri Kısa Versiyonunu (International Personality Inventory Short Form-IPISV) geliştirmiş ve bu kısa versiyonun geçerlik güvenirlik çalışmalarını yapmıştır (Goldberg, 1999; Goldberg at al., 2006). Ölçeğin kısa versiyonu kişinin kendi kendisini değerlendirdiği beşli likert tipinde 50 sorudan oluşmaktadır. IPISV'in orijinal formunda tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .89, olarak tespit edilmiştir (Tabak, Basım, Tatar ve Çetin, 2010:545). Ölçeğin Türkçe uyarlaması ve geçerlilik güvenirlik çalışması Güneri-Yöyen (2016) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Türkçe uyarlaması, beşli likert tipinde ve 40 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları; dışadönüklük-içedönüklük, yumuşakbaşlılık-düşmanlık, sorumluluk-dağınıklık, duygusal denge ve yeniliğe açıklık-yeniliğe kapalılıktır. Ölçeğin genel güvenirliği 0.810 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini ortaya koymak için açıklayıcı faktör analizi yöntemi uygulanmıştır. Ölçeğin Türkçe formunun geçerlilik çalışması için faktör analizi yöntemi kullanılmıştır. Tüm ölçeğin Cronbach alfa katsayısı .82 olarak tespit edilmiştir. Ölçeği oluşturan faktörlerin cronbach alfa değerleri .550 ile .758 arasında, varyans oranları %6.055 ile %7.605 arasında değişmektedir. Bu oranlar ölçeğin güçlü bir faktör yapısına sahip olduğunu göstermiştir. Ayrıca modele ait uyum iyiliği indeksleri Kikare/SD= 2,40; RMSEA=,051; RMR=0,099; CFI= 0,77; GFI= 0,85; AGFI= 0,86 olarak bulunmuştur (Güneri-Yöyen, 2016:1312-1313).

Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği-2 (PKBS-2): Araştırmada çocukların sosyal becerilerini ölçek amacıyla "Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği"nde (Preschool and Kindergarten Behaviour Scale (PKBS-2)) yer alan "Sosyal Beceri Ölçeği" kullanılmıştır. PKBS-2, okul öncesi dönemde 3-6 yaş çocuklarının sosyal beceri ve problem davranışlarını ölçmek amacıyla 1994 yılında Merrell tarafından geliştirilmiş; 2003 yılında ölçek tekrar gözden geçirilerek norm çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Türk çocukları için geçerlik ve güvenirlik çalışması Özbey (2009) tarafından yapılmıştır. Türkçe form, 23 maddeden ve Sosyal İşbirliği, Sosyal Bağımsızlık ve Kabul ve Sosyal Etkileşim olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. Birinci faktör için yapı güvenirliği .96, açıklanan varyans .67; ikinci faktör için yapı güvenirliği .91, açıklanan varyans .52; üçüncü faktör için yapı güvenirliği .88, açıklanan varyans .64 olarak bulunmuştur. Sosyal Beceri Ölçeği'nde birinci faktörün Cronbach Alfa değeri .92, ikinci faktörün Cronbach Alfa değeri .88, üçüncü faktörün Cronbach Alfa değeri .88; Sosyal Beceri Ölçeği'nin toplam Cronbach Alfa değeri ise .94, olarak bulunmuştur. Sosyal Beceri Ölçeği'nden çocukların yüksek puan almaları sosyal becerilerin yüksek düzeyde olması; düşük puan almaları ise sosyal beceriler yönünden zayıf olması anlamına gelmektedir. (Özbey, 2009: 104-124).

2.4. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 13.03.2017-05.06.2017 tarihleri arasında toplanmıştır. Öncelikle, İstanbul İl Milli Eğitim Müdürlüğünden ölçeklerin uygulanması ile ilgili resmi izinler alınmıştır. Örneklemde yer alan çocukların eğitim görmekte oldukları okul öncesi eğitim kurumlarının yöneticilerine konuya dair bilgi verilip izin alındıktan sonra ölçekler dağıtılmıştır. Form ve ölçeklerin doldurulması işlemi tamamlandıktan sonra, doldurulmuş olan tüm form ve ölçekler, çözümlenmek üzere toplanmıştır.

2.5. Verilerin Çözümlemesi

Elde edilen araştırma verilerinin istatistiksel çözümlemeleri SPSS 22.0 paket programı kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediği tespit edilmiştir. Ardından dağılımın normallik durumuna uygun şekilde; Pearson Çarpım Momentler Korelasyon Katsayısı Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), Bağımsız Grup t Testi, Kruskal Wallis H Testi, Mann Whitney U Testi kullanılarak veriler çözümlenmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmada elde edilen bulgular, alt amaçlar çerçevesinde tablolar halinde aşağıda sunulmuştur.

3.1. Birinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın birinci alt amacı, ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal becerileri arasında anlamlı düzeyde ilişki olup olmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda birinci alt amaca ilişkin bulgular tablo halinde sunulmuştur.

Boyut		Dışa dönüklük	İçe Dönüklük	Yumuşak başlılık	Düşmanlık	Sorumluluk	Dağınıklık	Duygusal Dengesizlik	Gelişime Açıklık	Gelişime Kapalılık
G.S.B	r	.121*	.003	.169*	.030	.159*	-.007	.133*	.096	.050
	p	.032	.960	.003	.590	.005	.907	.018	.089	.374
S.İ.B	r	.062	-.050	.169*	-.037	.151*	-.099	.077	.025	.024
	p	.269	.380	.003	.517	.007	.079	.173	.659	.673
S.B.S.K.B	r	.114*	.013	.101	.074	.122*	.058	.132*	.108	.068
	p	.043	.825	.074	.190	.030	.301	.019	.056	.229
S.E.B	r	.181*	.105	.168*	.085	.128*	.096	.168*	.168*	.043
	p	.001	.064	.003	.131	.023	.089	.003	.003	.447

(G.S.B.: Genel Sosyal Beceriler; S.İ.B.: Sosyal İşbirliği Becerileri; S.B.S.K.B.: Sosyal bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri; S.E.B.: Sosyal Etkileşim Becerileri)

* p<.05

Tablo 1. Ölçeklerden Alınan Puanlar Arasındaki İlişkiyi Belirlemek Üzere Yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon Analiz Sonuçları

Tablo 1’de görüldüğü gibi, Dışadönüklük alt boyutundan ($r=.121$; $p<.05$), Yumuşakbaşlılık alt boyutundan ($r=.169$; $p<.05$), Sorumluluk alt boyutundan ($r=.159$; $p<.05$), ve Duygusal Dengesizlik alt boyutundan ($r=.133$; $p<.05$) alınan puanlarla Sosyal Beceri Ölçeği genelinden alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik kişilik özellikleri arttıkça; çocuklarının genel sosyal beceri düzeyleri de artmaktadır. İçedönüklük alt boyutundan ($r=.003$; $p>.05$), Düşmanlık alt boyutundan ($r=.030$; $p>.05$), Dağınıklık alt boyutundan ($r= -.007$; $p>.05$), Gelişime Açıklık alt boyutundan ($r=.096$; $p>.05$) ve Gelişime Kapalılık alt boyutundan ($r= -.050$; $p>.05$) alınan puanlarla Sosyal Beceri Ölçeği genelinden alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Yumuşakbaşlılık alt boyutundan ($r=.169$; $p<.05$) ve Sorumluluk alt boyutundan ($r=.151$; $p<.05$) alınan puanlarla Sosyal İşbirliği Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin yumuşakbaşlılık ve sorumluluk kişilik özellikleri arttıkça; çocuklarının sosyal işbirliği beceri düzeyleri de artmaktadır. Dışadönüklük alt boyutundan ($r=.062$; $p>.05$), İçedönüklük alt boyutundan ($r= .050$;

$p>.05$), Düşmanlık alt boyutundan ($r=-.037;p>.05$), Dağınıklık alt boyutundan ($r=.099;p>.05$), Duygusal Dengesizlik alt boyutundan ($r=.077;p>.05$), Gelişime Açıklık alt boyutundan ($r=.025;p>.05$) ve Gelişime Kapalılık alt boyutundan ($r=.024;p>.05$) alınan puanlarla Sosyal İşbirliği Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Dışadönüklük alt boyutundan ($r=.114;p<.05$), Sorumluluk alt boyutundan ($r=.122;p<.05$) ve Duygusal Dengesizlik alt boyutundan ($r=.132;p<.05$) alınan puanlarla Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani; ebeveynlerin dışadönüklük, sorumluluk ve duygusal dengesizlik kişilik özellikleri arttıkça; çocuklarının sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul beceri düzeyleri de artmaktadır. İçedönüklük alt boyutundan ($r=.013; p>.05$), Yumuşakbaşlılık alt boyutundan ($r=.101;p>.05$), Düşmanlık alt boyutundan ($r=.074;p>.05$), Dağınıklık alt boyutundan ($r=.058;p>.05$), Gelişime Açıklık alt boyutundan ($r=.108;p>.05$) ve Gelişime Kapalılık alt boyutundan ($r=.068;p>.05$) alınan puanlarla Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

Dışadönüklük alt boyutundan ($r=.181; p<.05$), Yumuşakbaşlılık alt boyutundan ($r=.168; p<.05$), Sorumluluk alt boyutundan ($r=.128;p<.05$), Duygusal Dengesizlik alt boyutundan ($r=.168;p<.05$) ve Gelişime Açıklık alt boyutundan ($r=.168;p<.05$) alınan puanlarla Sosyal Etkileşim Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan pozitif yönde anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Yani, ebeveynlerin dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk, duygusal dengesizlik ve gelişime açıklık kişilik özellikleri arttıkça; çocuklarının sosyal etkileşim beceri düzeyleri de artmaktadır. İçe dönüklük alt boyutundan ($r=.105; p>.05$), Düşmanlık alt boyutundan ($r=.085; p>.05$), Dağınıklık alt boyutundan ($r=.096;p>.05$) ve Gelişime Kapalılık alt boyutundan ($r=.043;p>.05$) alınan puanlarla Sosyal Etkileşim Becerileri alt boyutundan alınan puanlar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki saptanmamıştır.

3.2. İkinci Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın ikinci alt amacı ebeveynlerin kişilik özelliklerinin cinsiyete, gelir düzeyine ve içinde yetişilen coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda ikinci alt amaca ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Ölçeğin Alt Boyutları	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
						t	Sd	P
Dışa dönüklük	Kadın	271	15.17	3.18	.19338	1.322	313	.187
	Erkek	44	14.45	4.12	.62069			
İçe dönüklük	Kadın	271	11.11	4.00	.24315	-1.534	313	.130
	Erkek	44	12.07	3.83	.57741			
Yumuşakbaşlılık	Kadın	271	21.30	2.97	.18040	5.531	313	.000*
	Erkek	44	18.43	4.34	.65463			
Düşmanlık	Kadın	271	7.46	3.21	.19517	-2.419	313	.019*
	Erkek	44	8.86	3.50	.52754			
Sorumluluk	Kadın	271	20.87	3.48	.21126	2.717	313	.007*
	Erkek	44	19.20	5.31	.80009			
Dağınıklık	Kadın	271	7.28	3.78	.22951	-2.593	313	.012*
	Erkek	44	8.86	3.76	.56743			
Duygusal Dengesizlik	Kadın	271	23.37	6.65	.40384	1.020	313	.309
	Erkek	44	22.25	7.22	1.08912			
Gelişime Açıklık	Kadın	271	21.68	4.03	.24507	.068	313	.946
	Erkek	44	21.64	5.06	.76256			
Gelişime Kapalılık	Kadın	271	2.42	1.43	.08687	-.805	313	.424
	Erkek	44	2.61	1.45	.21863			
*p<.05								
Tablo 2. UKE'den Alınan Puanların Cinsiyete Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları								

Tablo 2’de görüldüğü üzere cinsiyet değişkenine göre UKE’nin; Dışadönüklük ($t=1.322; p>.05$), İçedönüklük ($t= -1.534; p>.05$), Duygusal Dengesizlik ($t=1.020; p>.05$), Gelişime Açıklık ($t=.068; p>.05$) ve Gelişime Kapalılık ($t=-.805; p>.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak Yumuşakbaşlılık ($t= 5.531; p<.05$) ve Sorumluluk ($t= 2.717; p<.05$) alt boyutlarında kadınların lehine; Düşmanlık ($t=-2.419; p<.05$) ve Dağınıklık ($t=-2.593; p<.05$) alt boyutlarında erkeklerin lehine anlamlı fark saptanmıştır.

<i>f . X̄ ve ss Değerleri</i>					ANOVA Sonuçları						
Ölçek	Grup	N	$\bar{X}$	SS	VAR.K	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	1.Düşük	20	14.30	3.82	G.Arası	73.915	2	36.957	3.381	.035*	1-3*
	2. Orta	273	14.99	3.34	G.İçi	3410.549	312	10.931			2-3*
	3.Yüksek	22	16.72	2.14	Toplam	3484.463	314				
					G.Arası	83.589	2	41.794	2.657	.072	
İçedönüklük	1.Düşük	20	12.70	2.97	G.İçi	4908.075	312	15.731			-----
	2.Orta	273	11.04	3.85	Toplam	4991.663	314				
	3.Yüksek	22	12.40	5.77	G.Arası	23.180	2	11.590	1.039	.355	-----
					G.İçi	3480.769	312	11.156			
Yumuşakbaşlılık	1.Düşük	20	20.15	4.74	Toplam	3503.949	314				
	2.Orta	273	20.89	3.30	G.Arası	201.970	2	100.985	9.902	.000*	1-3*
	3.Yüksek	22	21.63	2.03	G.İçi	3181.915	312	10.198			2-3*
					Toplam	3383.886	314				
Düşmanlık	1.Düşük	20	8.10	2.95	G.Arası	65.494	2	32.747	2.262	.106	-----
	2.Orta	273	7.38	3.15	G.İçi	4516.969	312	14.477			
	3.Yüksek	22	10.50	3.85	Toplam	4582.463	314				
					G.Arası	311.833	2	155.916	11.454	.000*	2-3*
Sorumluluk	1.Düşük	20	19.20	4.26	G.İçi	4246.916	312	13.612			
	2.Orta	273	20.66	3.76	Toplam	4558.749	314				
	3.Yüksek	22	21.68	3.87	G.Arası	512.318	2	256.159	5.829	.003*	2-3*
					G.İçi	13711.85	312	43.948			
Dağımsızlık	1.Düşük	20	8.90	3.30	Toplam	14224.17	314				
	2.Orta	273	7.13	3.68	G.Arası	212.523	2	106.261	6.276	.002*	1-3*
	3.Yüksek	22	10.77	4.07	G.İçi	5282.449	312	16.931			2-3*
					Toplam	5494.971	314				
Gelişime Açıklık	1.Düşük	20	20.55	5.47	G.Arası	4.386	3	2.193	1.070	.344	-----
	2.Orta	273	21.52	4.04	G.İçi	639.602	312	2.050			
	3.Yüksek	22	24.54	3.50	Toplam	643.987	314				
					G.Arası	4.386	3	2.193	1.070	.344	
Gelişime Kapalılık	1.Düşük	20	2.90	1.48	G.İçi	639.602	312	2.050			
	2.Orta	273	2.42	1.40	Toplam	643.987	314				
	3.Yüksek	22	2.36	1.67	G.Arası	4.386	3	2.193	1.070	.344	
					G.İçi	639.602	312	2.050			

* p<.05

Tablo 3. UKE’den Alınan Puanların Gelir Düzeyine Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Tablo 3’te görüldüğü üzere gelir düzeyine göre UKE’nin; İçedönüklük ($F=2.657; p>.05$), Yumuşakbaşlılık ($F=1.039; p>.05$) Sorumluluk ($F=2.262; p>.05$) ve Gelişime Kapalılık ($F=1.070; p>.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak Dışadönüklük ($F=3.381; p<.05$), Düşmanlık ($F=9.902; p<.05$), Gelişime Açıklık ($F=6.276; p<.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmıştır. Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda anlamlı farkın, gelir düzeyi düşük ve orta olan ebeveynler ile gelir düzeyi yüksek olan ebeveynler arasında gelir düzeyi yüksek olan ebeveynler lehine gerçekleştiği saptanmıştır. Bunun yanında Dağımsızlık ($F=11.454; p<.05$) ve Duygusal Dengesizlik ($F=5.829; p<.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmıştır. Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda anlamlı farkın, gelir düzeyi orta olan ebeveynler ile

gelir düzeyi yüksek olan ebeveynler arasında gelir düzeyi yüksek olan ebeveynler lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Kişilik Alt Boyutları	Bölge	N	Sıra Ort.	SD	X ²	P	Anlamlı Fark
Dışadönüklük	1.Marmara	155	163.21	7	15.944	.026*	6-1*
	2.Karadeniz	52	162.86				6-2*
	3.Ege	23	173.35				6-3*
	4.Akdeniz	15	164.60				6-4*
	5.İç Anadolu	26	176.77				6-5*
	6.Doğu Anadolu	29	97.45				
	7.G. Anadolu	11	143.77				
	8.Diğer	4	136.25				
İçe Dönüklük	1.Marmara	155	147.85	7	15.423	.031*	1-5*
	2.Karadeniz	52	157.75				1-7*
	3.Ege	23	183.54				2-7*
	4.Akdeniz	15	141.43				4-7*
	5.İç Anadolu	26	195.29				6-7*
	6.Doğu Anadolu	29	151.64				8-7*
	7.G. Anadolu	11	220.14				
	8.Diğer	4	102.50				
Yumuşakbaşlılık	1.Marmara	155	172.55	7	16.972	.018*	3-1*
	2.Karadeniz	52	144.56				6-1*
	3.Ege	23	111.48				3-5*
	4.Akdeniz	15	175.70				
	5.İç Anadolu	26	175.48				
	6.Doğu Anadolu	29	134.14				
	7.G. Anadolu	11	126.27				
	8.Diğer	4	116.50				
Düşmanlık	1.Marmara	155	146.48	7	14.372	.045*	1-2*
	2.Karadeniz	52	170.83				1-3*
	3.Ege	23	200.33				8-3*
	4.Akdeniz	15	141.00				
	5.İç Anadolu	26	182.48				
	6.Doğu Anadolu	29	148.71				
	7.G. Anadolu	11	184.86				
	8.Diğer	4	92.38				
Sorumluluk	1.Marmara	155	158.44	7	9.448	.222	
	2.Karadeniz	52	162.50				
	3.Ege	23	141.50				----
	4.Akdeniz	15	168.20				
	5.İç Anadolu	26	193.71				
	6.Doğu Anadolu	29	123.59				
	7.G. Anadolu	11	152.41				
	8.Diğer	4	172.00				
Dağınıklık	1.Marmara	155	144.85	7	17.864	.013*	1-3*
	2.Karadeniz	52	157.89				2-3*
	3.Ege	23	214.59				4-3*
	4.Akdeniz	15	148.10				1-7*
	5.İç Anadolu	26	161.63				
	6.Doğu Anadolu	29	172.97				
	7.G. Anadolu	11	206.14				
	8.Diğer	4	116.00				
Duyusal Dengesizlik	1.Marmara	155	146.97		8.230	.313	

	2.Karadeniz	52	163.19			
	3.Ege	23	182.39	7		----
	4.Akdeniz	15	150.70			
	5.İç Anadolu	26	186.54			
	6.Doğu Anadolu	29	158.45			
	7.G.Anadolu	11	187.95			
	8.Diğer	4	133.75			
Gelişime Açıklık	1.Marmara	155	153.75		23.979	.001*
	2.Karadeniz	52	175.46			6-1*
	3.Ege	23	185.91			8-1*
	4.Akdeniz	15	165.33	7		6-2*
	5.İç Anadolu	26	197.44			8-2*
	6.Doğu Anadolu	29	105.88			6-3*
	7.G.Anadolu	11	147.50			8-3*
	8.Diğer	4	58.00			6-4*
						6-5*
						1-5*
Gelişime Kapalılık	1.Marmara	155	157.47		6.909	.438
	2.Karadeniz	52	136.49			
	3.Ege	23	165.02	7		----
	4.Akdeniz	15	155.40			
	5.İç Anadolu	26	157.75			
	6.Doğu Anadolu	29	185.98			
	7.G.Anadolu	11	176.68			
	8.Diğer	4	175.00			

* p<.05

Tablo 4. UKE'den Alınan Puanların Ebeveynlerin Yetiştikleri Coğrafi Bölgelere Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Kruskal Wallis-H Test Sonuçları

Tablo 4 incelendiğinde UKE'nin ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre Sorumluluk ($X^2=9.448; p>.05$), Duygusal Dengesizlik ($X^2=8.230; p>.05$) ve Gelişime Kapalılık ($X^2=6.909; p>.05$) alt boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır.

Bundan farklı olarak; ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre Dışadönüklük alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($X^2=15.944; p<.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde farkın; içinde yetiştiği coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz, İç Anadolu Bölgesi olanlar ile içinde yetiştiği coğrafi bölge Doğu Anadolu Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştiği coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz, İç Anadolu Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

İçedönüklük alt boyutunda ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($X^2=15.423; p<.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde

anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu olanlar ve içinde yetiştigi coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirtenler ile içinde yetiştigi coğrafi bölge Güney Doğu Anadolu Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu olanlar ve içinde yetiştigi coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirtenler lehine olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar ile Marmara Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

Yumuşakbaşlılık alt boyutunda ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre istatistiksel olarak anlamli fark saptanmıştır ($X^2=16.972; p<.05$). Anlamli farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara Bölgesi olanlar ile içinde yetiştigi coğrafi bölge Ege ve Doğu Anadolu Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar ile Ege Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

Düşmanlık alt boyutunda ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre istatistiksel olarak anlamli fark saptanmıştır ($X^2=14.372; p<.05$). Anlamli farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Karadeniz ve Ege Bölgesi olanlar ile içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Karadeniz ve Ege Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Ege Bölgesi olanlar ile içinde yetiştigi coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirtenler arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Ege Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

Dağınıklık alt boyutunda ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre istatistiksel olarak anlamli fark saptanmıştır ($X^2=17.864; p<.05$). Anlamli farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Ege Bölgesi olanlar ile içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Akdeniz Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Ege Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında anlamli farkın; içinde yetiştigi coğrafi bölge Güney Doğu Anadolu Bölgesi olanlar ile içinde yetiştigi coğrafi bölge Marmara Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştigi coğrafi bölge Güney Doğu Anadolu Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

Gelişime Açıklık alt boyutunda ebeveynlerin içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmıştır ($X^2=23.979$; $p<.05$). Anlamlı farklılığın hangi gruplardan kaynaklandığını belirlemek üzere Mann Whitney-U testi yapılarak gruplar arasında tek tek karşılaştırmaya gidilmiştir. Bunun neticesinde anlamlı farkın; içinde yetiştiği coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz Bölgesi olanlar ile içinde yetiştiği coğrafi bölge Doğu Anadolu Bölgesi olanlar ve içinde yetiştiği coğrafi bölgeyi ‘Diğer’ olarak belirtenler arasında içinde yetiştiği coğrafi bölge Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır. Bunun yanında anlamlı farkın; içinde yetiştiği coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar ile içinde yetiştiği coğrafi bölge Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi olanlar arasında içinde yetiştiği coğrafi bölge İç Anadolu Bölgesi olanlar lehine olduğu bulgulanmıştır.

3.3. Üçüncü Alt Amaca İlişkin Bulgular

Araştırmanın üçüncü alt amacı çocuğun sosyal becerilerinin; devam ettiği anaokulu türüne, annenin çalışma durumuna ve ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemeye yöneliktir. Aşağıda ikinci alt amaca ilişkin bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Ölçeğin Alt Boyutları	Anaokulu Türü	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
						t	Sd	P
G.S.B	Özel	165	74.48	14.05	.19338	-2.859	313	.005*
	Devlet	150	78.64	11.71	.62069			
S.İ.B	Özel	165	36.32	7.56	.24315	-3.203	313	.002*
	Devlet	150	38.77	5.98	.57741			
S.B.S.K.B	Özel	165	24.96	5.65	.18040	-2.800	313	.005*
	Devlet	150	26.63	4.92	.65463			
S.E.B	Özel	165	13.20	3.02	.19517	-0.098	313	.922
	Devlet	150	13.23	3.01	.52754			
(SBÖ=Sosyal Beceri Ölçeği)								
* $p<.05$								
Tablo 5. SBÖ’den Alınan Puanların Devam Edilen Anaokulu Türüne Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları								

Tablo 5’te görüldüğü üzere devam edilen anaokulu türüne göre, Sosyal Etkileşim Becerileri alt boyutunda ($t=-0.098$; $p>.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; Sosyal Beceri Ölçeği genelinde ($t=-2.859$; $p<.05$). Sosyal İşbirliği Becerileri ($t=-$

3.203;p<.05) ve Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri ($t=-2.800$; $p<.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farkın; devlet anaokuluna devam eden çocuklar lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

Ölçeğin Alt Boyutları	Annenin Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	SS	Sh $\bar{x}$	T testi		
						t	Sd	P
G.S.B	Çalışan	132	75.46	13.50	1.17552	-1.132	313	.259
	Çalışmayan	183	77.18	12.85	.95045			
S.İ.B	Çalışan	132	36.52	7.30	.63602	-2.071	313	.039*
	Çalışmayan	183	38.19	6.62	.49003			
S.B.S.K.B	Çalışan	132	25.63	5.43	.47348	-.342	313	.733
	Çalışmayan	183	25.84	5.34	.39504			
S.E.B	Çalışan	132	13.31	3.08	.26846	.473	313	.637
	Çalışmayan	183	13.14	2.97	.21966			
* p<.05								
Tablo 6. SBÖ'den Alınan Puanların Annenin Çalışma Durumuna Göre Farklılaşp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Bağımsız Grup T Testi Sonuçları								

Tablo 6'da görüldüğü üzere annenin çalışma durumuna göre, Sosyal Beceri Ölçeği'nin genelinde ($t= -1.132$; $p>.05$), Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri ($t= -.342$; $p>.05$) ve Sosyal Etkileşim Becerileri ($t=.473$; $p>.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; Sosyal İşbirliği Becerileri ($t= -2.071$; $p<.05$) grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Söz konusu farkın; anneleri çalışmayan çocukların lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

<i>f . X̄ ve ss Değerleri</i>					ANOVA Sonuçları						
Ölçek	Grup	N	$\bar{X}$	SS	VAR.K	KT	Sd	KO	F	P	Anlamlı Fark
G.S.B	1.Düşük	20	71.70	16.78	G.Arası	1644.897	2	822.448	4.882	.008*	1-3*
	2.Orta	273	76.22	12.96	G.İç	52561.43	312	168.466			2-3*
	3.Yüksek	22	83.77	8.43	Toplam	54206.33	314				
S.I.B	1.Düşük	20	35.50	9.02	G.Arası	198.959	2	99.479	2.068	.128	-----
	2.Orta	273	37.44	6.81	G.İç	15005.75	312	48.095			
	3.Yüksek	22	39.48	6.26	Toplam	15204.71	314				
S.B.S.K.B	1.Düşük	20	24.00	6.45	G.Arası	332.738	2	166.369	5.936	.003*	1-3*
	2.Orta	273	25.60	5.30	G.İç	8744.926	312	28.029			2-3*
	3.Yüksek	22	29.75	3.84	Toplam	9077.663	314				
S.E.B	1.Düşük	20	12.20	4.02	G.Arası	71.508	2	35.754	4.007	.019*	1-3*
	2.Orta	273	13.16	2.93	G.İç	2783.813	312	8.922			2-3*
	3.Yüksek	22	14.72	2.47	Toplam	2855.321	314				

* p<.05

Tablo 7. SBÖ'den Alınan Puanların Ailenin Gelir Düzeyine Göre Farklılaşıp Farklılaşmadığını Belirlemek Üzere Yapılan Tek Yönlü Varyans (ANOVA) Analizi Sonuçları

Tablo 7'de görüldüğü üzere ailenin gelir düzeyine göre Sosyal İşbirliği Becerileri ($F=2.068; p>.05$) alt boyutunda grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmamıştır. Bundan farklı olarak; Sosyal Beceri Ölçeği genelinde ($F=4.882; p<.05$), Sosyal Bağımsızlık ve Sosyal Kabul Becerileri ($F=5.986; p<.05$) ve Sosyal Etkileşim Becerileri ($F=4.007; p<.05$) alt boyutlarında grupların aritmetik ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı düzeyde fark saptanmıştır. Farkın hangi grup lehine olduğunu tespit etmek amacıyla Post Hoc Tukey analizi yapılmıştır. Bu analiz sonucunda anlamlı farkın, ailesinin gelir düzeyi düşük ve orta olan çocuklar ile ailesinin gelir düzeyi yüksek olan çocuklar arasında ailesinin gelir düzeyi yüksek olan çocuklar lehine gerçekleştiği saptanmıştır.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu kısımda araştırmadan elde edilen sonuçlar, konuyla ilgili yapılmış diğer çalışmalarla karşılaştırılarak tartışılmış ve alt amaçlar sıralamasında sunulmuştur.

Birinci alt amaca ilişkin sonuç ve tartışma;

Ebeveynlerin; *içedönüklük, düşmanlık, dağınıklık, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık* kişilik özellikleri ile çocuklarının *genel sosyal becerileri* arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak, ebeveynlerin *dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik* kişilik özellikleri ile çocuklarının *genel sosyal becerileri* arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre, ebeveynlerin *dışadönüklük, yumuşakbaşlılık, sorumluluk ve duygusal dengesizlik* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *genel sosyal becerileri* artmaktadır. Ebeveynlerin; *dışadönüklük, içedönüklük, düşmanlık, dağınıklık, duygusal*

dengeşizlik, gelişime açıklık ve gelişime kapalılık kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal işbirliği becerileri* arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak, ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal işbirliği becerileri* arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre, ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *sosyal işbirliği becerileri* artmaktadır. Ebeveynlerin; *içedönüklük*, *yumuşakbaşlılık*, *düşmanlık*, *dağınıklık*, *gelişime açıklık* ve *gelişime kapalılık* kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal bağımsızlık* ve *sosyal kabul becerileri* arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak, ebeveynlerin *dışadönüklük*, *sorumluluk* ve *duygusal dengeşizlik* kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal bağımsızlık* ve *sosyal kabul becerileri* arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre, ebeveynlerin *dışadönüklük*, *sorumluluk* ve *duygusal dengeşizlik* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *sosyal bağımsızlık* ve *sosyal kabul becerileri* artmaktadır. Ebeveynlerin; *içedönüklük*, *düşmanlık*, *dağınıklık* ve *gelişime kapalılık* kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal etkileşim becerileri* arasında anlamlı bir ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak, ebeveynlerin *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık*, *sorumluluk*, *duygusal dengeşizlik* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri ile çocuklarının *sosyal etkileşim becerileri* arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Buna göre, ebeveynlerin *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık*, *sorumluluk*, *duygusal dengeşizlik* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri arttıkça, çocuklarının *sosyal etkileşim becerileri* artmaktadır. Ebeveynlerin kişilik özellikleri, ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarını da etkileyecektir ve bu tutum, çocuklarının sosyal becerilerine de yansıyacaktır. Nitekim İnanç, Altıntaş ve Barış'ın (2017) yapmış olduğu çalışmada çocuk yetiştirmede demokratik tutum sergileyen ebeveynler ile Beş Faktör Kişilik Modelinde pozitif ekseninde yer alan *dışadönüklük*, *yumuşakbaşlılık*, *sorumluluk* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Bunun yanında, sağlıklı ve istenmeyen ebeveyn tutumları olarak kabul edilen otoriter, aşırı koruyucu ve izin verici tutum ile yine Beş Faktör Kişilik Modelinde negatif ekseninde yer alan *içedönüklük*, *düşmanlık*, *dağınıklık*, *duygusal dengeşizlik* ve yeniliklere kapalılık kişilik özellikleri arasında pozitif yönde anlamlı ilişki saptanmıştır. Ebeveynlerin sergileyecekleri ebeveynlik tutumları ise, çocuklarının sosyal becerini de etkileyecektir. Bu bağlamda, ebeveynlerin çocuklarının olumlu sosyal beceriler geliştirmesini sağlamada kendi kişilik özelliklerinin farkında olmaları önem arz etmektedir.

İkinci alt amaca ilişkin sonuç ve tartışma;

Ebeveynlerin *dışadönüklük*, *içedönüklük*, *duygusal dengeşizlik*, *gelişime açıklık* ve *gelişime kapalılık* kişilik özellikleri ile cinsiyetleri arasında anlamlı ilişki saptanmamıştır. Bundan farklı olarak, ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık*, *düşmanlık*, *sorumluluk* ve *dağınıklık* kişilik özellikleri ile ebeveynlerin cinsiyetleri arasında

anlamli ilişki saptanmıştır. Buna göre, kadınların *yumuşakbaşlılık* ve *sorumluluk* kişilik özellikleri erkeklere göre daha yüksektir. Erkeklerin *düşmanlık* ve *dağınıklık* kişilik özellikleri kadınlara göre daha yüksektir. Yazıcı'nın (1997) yaptığı araştırmada, dışadönüklük kişilik özelliği ile cinsiyet arasında erkekler lehine anlamlı fark saptanırken; Bilge'nin (2013) yaptığı araştırmada, ebeveynlerin cinsiyeti ile dışadönüklük puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmaların sonuçları arasındaki bu farklılık, ebeveynlerin içinde yetişmiş oldukları kültür ve kültür bağlamında oluşan toplumsal cinsiyet rollerinin yüklediği annelik ve babalık rollerindeki farklılıklardan kaynaklanıyor olabilir.

Ebeveynlerin *içedönüklük*, *yumuşakbaşlılık*, *sorumluluk* ve *gelişime kapalılık* kişilik özellikleri gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmamaktadır. Bundan farklı olarak; ebeveynlerin *dışadönüklük*, *düşmanlık*, *dağınıklık*, *duygusal dengesizlik* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre, yüksek gelirli olanların *dışadönüklük*, *düşmanlık* ve *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, düşük ve orta gelirli olanlara göre daha yüksektir. Yüksek gelirli olanların *dağınıklık* ve *duygusal dengesizlik* kişilik özellikleri, orta gelirli olanlara göre daha yüksektir. Yazıcı'nın (1997) yaptığı araştırmada, dışadönüklük kişilik özelliği ile gelir arasında anlamlı bir fark saptanmış; orta gelire sahip olanların dışadönüklük puanı, düşük gelire sahip olanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Göktan'ın (2007) yaptığı araştırmada, beş faktör kişilik modeli boyutları ile sosyo ekonomik durum değişkeni arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Tatlılıoğlu'nun (2014) yaptığı araştırmada, gelir değişkeni ile bireylerin kişilik özellikleri alt boyutlarından duygusal dengesizlik/nevrotizm, dışadönüklük, deneyime açıklık ve yumuşak başlılık puan ortalamaları anlamlı düzeyde farklılaşmazken, sorumluluk alt boyutunda anlamlı düzeyde farklılaşma saptanmıştır. Ailesinin geliri 0-500 ve 501-1000 arasında olan bireylerin sorumluluk puan ortalamaları 1501-2000 arasında geliri olan bireylerden anlamlı düzeyde yüksek bulunmuştur. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile yapılmış olan benzer araştırmalardaki bulgular birbirine paralellik gösterdiği gibi bu araştırmanın bulgularından farklı olan sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir (Yazıcı,1997; Göktan, 2007; Tatlılıoğlu,2014) Bu durumu şu şekilde açıklamak mümkün olabilir: Bireylerin, geliri bir güç kaynağı olarak görmeleri onların dışadönük kişilik özelliğinin baskın olmasına neden olmuş olabilir. Dışadönüklük düzeyi yüksek bireyler insanlarla kolay ilişki kurabilen, insanlarla olmayı seven, işbirliğine yatkın, sempatik bireyler olarak değerlendirilmektedir (Doğan, 2013: 57). Girişken, iletişim becerilerinin iyi, aktif sosyal çevrelerinin oluşları yüksek gelirli olmalarında etkili olabilir.

Ebeveynlerin *sorumluluk*, *duygusal dengesizlik* ve *gelişime kapalılık* kişilik özellikleri, içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken;

dışadönüklük, içedönüklük, yumuşakbaşlılık, düşmanlık, dağınıklık ve gelişime açıklık kişilik özellikleri içinde yetiştikleri coğrafi bölgeye göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre Marmara, Karadeniz, Ege, Akdeniz ve İç Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *dışadönüklük* kişilik özellikleri; Doğu Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *içedönüklük* kişilik özellikleri; Marmara, Karadeniz, Akdeniz, Doğu Anadolu ve içinde yetiştiği coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirten ebeveynlere göre daha yüksektir. İç Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *içedönüklük* kişilik özellikleri, Marmara Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Marmara Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* kişilik özellikleri, Ege ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. İç Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *yumuşakbaşlılık* kişilik özellikleri, Ege Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Karadeniz Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *düşmanlık* kişilik özellikleri, Marmara Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Ege Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *düşmanlık* kişilik özellikleri, Marmara ve içinde yetiştiği coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirten ebeveynlere göre daha yüksektir. Ege Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *dağınıklık* kişilik özellikleri; Marmara, Karadeniz ve Akdeniz Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *dağınıklık* kişilik özellikleri, Marmara Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Marmara Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, Doğu Anadolu ve içinde yetiştiği coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirten ebeveynlere göre daha yüksektir. İç Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, Marmara ve Doğu Anadolu Bölgesi'nde yetişen ebeveynlere göre daha yüksektir. Karadeniz, Ege ve Akdeniz Bölgesi'nde yetişen ebeveynlerin *gelişime açıklık* kişilik özellikleri, Doğu Anadolu ve içinde yetiştiği coğrafi bölgeyi 'Diğer' olarak belirten ebeveynlere göre daha yüksektir. Bu araştırmadan elde edilen bu sonucu şöyle açıklamak mümkün olabilir: İçinde yetişilen coğrafi bölge, bir yanıyla o coğrafyadaki kültürü de yansıtmaktadır. Kültürün, bireylerin yaşam tarzları, eş seçimleri, çocuk yetiştirme tutumları üzerinde etkisi söz konusudur. McCrae ve arkadaşlarının (2000) çalışmalarına göre; kültür, kişiliğin duygusal denge, dışadönüklük, açıklık, sorumluluk gibi faktörleri üzerinde önemli bir etkiye sahip değildir. Bundan farklı olarak; yapılan çeşitli çalışmalardan elde edilen bulgulara göre kültür, kişiliğin oluşumu ve gelişimi üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. (Roach, 2006: 80-81; Akt: Develioğlu ve Tekin, 2013:17).

Üçüncü alt amaca ilişkin sonuç ve tartışma;

Çocukların sosyal etkileşim becerileri, devam edilen anaokulu türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken; genel sosyal becerileri, sosyal işbirliği becerileri

ve sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri devam edilen anaokulu türüne göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre, devlet anaokulunda eğitim gören çocukların genel sosyal becerileri, sosyal işbirliği becerileri ve sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri özel anaokullarında eğitim gören çocuklara göre daha yüksektir. Kaya'nın (2013), Dervişoğlu-Mavi'nin (2007) ve Altay ve Güre'nin (2012) yaptığı araştırmalarda, özel eğitim kurumlarında eğitim gören çocukların sosyal becerilerinin devlet okullarında eğitim gören çocuklara göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Öztürker'in (2014) ve Sarı'nın (2007) yaptığı araştırmalarda ise çocukların sosyal uyum ve becerileri ile okul türü arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile yapılmış olan benzer araştırmaların bulguları birbirine paralellik gösterdiği gibi bu araştırmanın bulgularından farklı olan sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonuçların bir kısmı sosyal becerilerin okul türüne göre farklılaşmadığını ortaya koyarken, bir kısmı da farklılaştığını ortaya koymuştur. Bu durum, devam edilen anaokulu türünden daha çok, öğretmen kalitesindeki fark ve anaokulunun imkanları ile ilgili olabilir.

Çocukların sosyal işbirliği becerileri, ailenin gelir düzeyi göre anlamlı düzeyde farklılaşmazken; genel sosyal becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri ve sosyal etkileşim becerileri ailenin gelir düzeyine göre anlamlı düzeyde farklılaşmaktadır. Buna göre, yüksek gelirli ailelerin çocuklarının genel sosyal becerileri, sosyal bağımsızlık ve sosyal kabul becerileri ve sosyal etkileşim becerileri; düşük ve orta gelirli ailelerinin çocuklarına göre daha yüksektir. Özgülük'ün (2006) yaptığı araştırmada yüksek sosyo-ekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarının sosyal duygusal uyum düzeyleri, düşük ile orta sosyoekonomik düzeye sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek çıkmıştır. Barnett ve Belfield (2006), yaptıkları araştırmada ailenin sosyo ekonomik durumunun, çocuğun davranışlarını ve sosyal becerilerinin gelişimini etkilemekte olduğu sonucuna varmışlardır. Karayılmaz'ın (2008) yaptığı araştırmada üst sosyo-ekonomik düzeydeki sosyal uyum ve beceri ölçeği toplam puan ortalamaları, alt sosyo-ekonomik düzeydeki çocuklara göre daha yüksek çıkmıştır. Erler'in (2011) yaptığı araştırmada ekonomik durumu iyi olan çocukların işbirliği, atılganlık, kendini kontrol ve sosyal becerileri derecelendirme toplam puanları, ekonomik durumu orta olan çocuklara göre yüksek çıkmıştır. Bilek'in (2011) yaptığı araştırmada, alt sosyoekonomik düzeyde olanların okul ortamındaki sosyal beceri düzeyleri, orta ve üst sosyoekonomik düzeyde olanlara göre daha yüksek çıkmıştır. Tatlı'nın (2014) yaptığı araştırmada, ailenin sosyoekonomik düzeyi ile çocukların sosyal işbirliği ve sosyal etkileşim alt boyutu arasında anlamlı bir fark çıkmazken; sosyal bağımsızlık ve kabul ve sosyal beceri toplam puanları arasında anlamlı bir fark çıkmıştır. Buna göre; sosyal bağımsızlık ve kabul alt boyutu ve sosyal beceri

ölçeği toplam puanları açısından üst sosyoekonomik seviyede yer alan çocuklar, alt sosyoekonomik seviyede yer alan çocuklara kıyasla daha yüksektir. Tanrıöğen'in (2014) yaptığı araştırmada, sosyal beceri ölçeğinin toplam puanı ve tüm alt boyutları arasında anlamlı bir fark çıkmıştır. Ölçeğin toplam puanı, İletişim alt boyutu ve Uyumsuzluk alt boyutuna göre ailesinin aylık gelir durumu 3001 ve üzeri olan çocukların sosyal beceri düzeyinin daha az gelire sahip ailelerin çocuklarına göre daha yüksek olduğu saptanmıştır. Yaşar-Ekici (2015) ve Tanrıverdi ve Erarşlan'ın (2015) yaptıkları araştırmalarda, ailenin gelir düzeyi ile çocukların sosyal uyum/beceri düzeyleri arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır. Araştırmanın bu kısmının sonuçları ile yapılmış olan benzer araştırmaların bulguları birbirine paralellik gösterdiği gibi bu araştırmanın bulgularından farklı olan sonuçlara da ulaşıldığı görülmektedir. Bu sonuçların bir kısmı sosyal becerilerin gelir düzeyine göre farklılaşmadığını ortaya koyarken, bir kısmı da farklılaştığını ortaya koymuştur. Bu durumu şu şekilde açıklamak mümkün olabilir: Yüksek gelirli aileler çocuklarının her türlü ihtiyaçlarını yeterince karşılayabilirler ya da çocuklarına iyi bir eğitim ortamında yetiştirme imkanı sağlayabilirler. Çocukların sosyal ihtiyaçlarını karşılamaya daha uygun olduklarından çocuğu farklı çevrelere dahil ederek çocuğun sosyal becerilerini geliştirmiş olabilirler.

5. ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçlarından yola çıkılarak şu öneriler sunulmuştur:

- Bu çalışmanın evrenini İstanbul ilinin Avrupa yakasındaki 5 ilçesinde bulunan devlet ve özel anaokullarına devam eden 4-6 yaş grubu çocuklar ve ebeveynleri oluşturmuştur. Elde edilen bilgilerin Türkiye evrenine genellenebilmesi için, büyük bir araştırma ekibi tarafından her bir ildeki anaokullarında eğitim görmekte olan çocuklar ve ebeveynlerinin örnekleme dahil edildiği geniş bir örneklem grubuyla yeni bir araştırma yapılabilir.
- Araştırma kapsamında çocukların sosyal becerileri ile ilgili bilgiler sadece öğretmenlerden toplanmıştır. Yapılacak yeni araştırmalarda öğretmenlerin yanında çocukla etkileşimde bulunan anne-baba veya çocuğa bakan diğer yetişkinler gibi bilgi kaynaklarından da bilgi toplanılarak benzer bir araştırma yapılabilir.
- Bu araştırmada, çocukların sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği (PKBS-2) kullanılmıştır. Sosyal beceri düzeylerini belirlemek amacıyla geliştirilmiş diğer ölçeklerden yararlanılarak konuyla ilgili araştırmalar yapılabilir ve elde edilecek olan bulgular birbirleriyle karşılaştırılabilir.
- Bu araştırmada, ebeveynlerin kişilik özellikleri Uluslararası Kişilik Envanteri (IPISV) ile belirlenmiştir. Bundan sonra konuyla ilgili yapılacak araştırmalarda

farklı ölçekler kullanılabilir ve elde edilecek olan bulgular birbirleriyle karşılaştırılabilir.

- Farklı ülke ve farklı kültürlerdeki ebeveynlerin kişilik özellikleri ile çocuklarının sosyal becerilerinin ele alındığı uluslararası çapta karşılaştırmalı araştırmalar yapılabilir.

- Okul öncesi eğitim kurumlarında aile eğitim çalışmaları çerçevesinde ebeveynlere kişilik özellikleri ve kişilik bozuklukları ile bunların çocuklarının gelişimi ve sosyal becerileri üzerindeki etkisi ile ilgili seminer ve eğitimler yapılabilir.

- MEB ve sivil toplum kuruluşlarının işbirliği ile anne ve baba eğitim programları çerçevesinde ebeveyn kişilik özelliklerinin çocuklarının sosyal becerileri üzerindeki etkisine yönelik eğitimler düzenlenebilir ve konuyla ilgili projeler geliştirebilir.

- Yerel yönetimler tarafından ebeveyn adaylarına evlenmeden önce kişilik özelliklerinin evlilik süreci ve ebeveynlik rolleri üzerindeki etkileri ile ilgili eğitimler düzenlenebilir.

KAYNAKLAR

Abdi, B. (2010). Gender Differences In Social Skills, Problem Behaviours and Academic Competence of Iranian Kindergarten Children Based on Their Parent and Teacher Ratings. *Procedia Social and Behavioral Sciences*. 5, 1175–1179.

Altay, F.B. ve Güre, A. (2012). Okul öncesi Kuruma (Devlet-Özel) Devam Eden Çocukların Sosyal Yeterlik Ve Olumlu Sosyal Davranışları İle Annelerinin Ebeveynlik Stilleri Arasındaki İlişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri Dergisi*, 12(4).

Avcıoğlu, H.(2005).*Etkinliklerle Sosyal Beceri Öğretimi*. Ankara: Kök Yayıncılık.

Barnett, W.S. and Belfield, C.R. (2006). Early Childhood Development And Social Mobility. *The Future of Children*, 16(2).

- Tabak, A., Basım, N., Tatar, İ. ve Çetin, F. (2010). İzlenim Yönetimi Taktiklerinde Beş Faktör Kişilik Özelliklerinin Rolü: Savunma Sanayiinde Bir Araştırma. *Ege Akademik Bakış*, 10 (2), 539-557.
- Bilek, M.N. (2011). *Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Ev İle Okul Ortamındaki Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Bilge, R.(2013). *Dikkat Eksikliği Ve Hiperaktivite Bozukluğu (DEHB) Tanısı Olan Çocukların Anne Babalarının Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Canpolat, N.A (2017).*Okul Öncesi Dönem Çocuklarının Sosyal Beceri Ve Problem Davranışları İle Ebeveynlerinin Duygusal Zeka Düzeyleri Ve Yaşam Doyumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Choi, D.H., Md-Yunus, S. (2011).Integration Of A Social Skills Training: A Case Study Of Children With Low Social Skills. *Education*, 39(3), 249-264.
- Dayıoğlu, İ.E. (2017). *Ebeveynlerde Kişilik Tipolojisi İle Şiddet Davranışı Ve Şiddet Eğilimi Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Denham, S.A., Blair K.A., Demulder E., Levitas J., Sawyer K., Auerbch S. Major and Queenan P. (2003). Preschool Emotional Competence: Pathway to Social Competence?.*Child Development*,74(1), 238–256.

- Deniz, B. (2017). *Evli Bireylerin Kişilik Özelliklerine Göre Bilinçli Farkındalık Düzeylerinin Ve Evlilik Doyumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dervişoğlu-Mavi, C. (2007). *Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının, Sosyal Becerilerini Ve Problem Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Develioğlu, K. ve Tekin, Ö.A. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Yabancılaşma Arasındaki İlişki: Beş Yıldızlı Otel Çalışanları Üzerine Bir Uygulama. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 18 (2).
- Doğan, T. (2013). Beş Faktör Kişilik Özellikleri Ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64.
- Domitrovich, C.E., Cortes, R.C. and Greenberg, M.T. (2007). Improving Young Children's Social And Emotional Competence: A Randomized Trial Of The Preschool "PATHS" Curriculum. *The Journal of Primary Prevention*, 28(2), 67-91.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A. and Liew, J. (2005). Relations Among Positive Parenting, Children's Effortful Control And Externalizing Problems: A Three-Wave Longitudinal Study, *Child Development*, 76(5), 1055-1071.
- Erlor, Ö. (2011). *Ebeveyn Kabul Reddi İle 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gander, M. J. & Gardiner, H. W. (2007). *Çocuk Ve Ergen Gelişimi* (Çev: Ali Dönmez, Nermin Çelen ve Bekir Onur), Ankara: İmge Kitabevi.

- Goldberg, L.R. (1999): *A Broad-Bandwidth, Public Domain, Personality Inventory Measuring The Lowerlevel Facets of Several Five-Factor Models: Personality Psychology in Europe*. Netherlands: Tilburg University Press.
- Goldberg, L.R., Johnson, J.A., Eber, H.W., Hogan, R., Ashtone, M.C. Cloninger, R., Gough, H.G. (2006). International Personality Item Pool and The Future of Public-Domain Personality Measures, *Journal of Research in Personality*, 40, 84–96.
- Gökten, B. (2007). *Deniz Lisesi Öğrencilerinin Kişilik Özellikleri, Aile Ortamını Algılamaları Ve Gelecek Kaygıları Arasındaki İlişki Üzerine Bir İnceleme*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Gülay, H. ve Akman, B.(2009).*Okul öncesi Dönemde Sosyal Beceriler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Güllecı, V. (2017). *4-5 Yaş Çocukların Sosyal Beceri Ve Problem Davranışlarının Annelerin Okul Öncesi Eğitime Katılımları Açısından İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Gültekin, S.E. ve Dinçer, Ç.(2009).Okul öncesi Dönemde 5 Yaş Çocuklarının Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından Değerlendirilmesi. *Uluslararası Katılımlı II. Çocuk Gelişimi Ve Eğitim Kongresi*.
- Güneri-Yöyen, E.(2016).Uluslararası Kişilik Envanteri(IPI) Kısa Versiyonunun Türkçe'ye Uyarlanması: Güvenirlilik Ve Geçerlilik Analizi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 2(4),1311-1313.

- İnanç,L., Altıntaş,M. ve Barış,T. (2017). Ebeveynlerin Çocuk Yetiştirme Tutumları İle Kişilik Yapıları Arasındaki İlişki. *International Journal of Social Sciences and Education Research*. 3(5).
- John,O.P.,Hampson,S.E and Goldberg,L.R.(1991).*The Basic Level In Personality-Trait Hierarchies:Studies Of Trait Use And Accessibility And Social Psychology*. Journal Personality and Social Psychology. 60(3), 348-361.
- Johnson, J.L. (2000). *Preventing Conduct Problems and Increasing Social Competence in High-Risk Preschoolers*, A Doctoral Dissertation Regent University, Virginia.
- Karayılmaz, D. (2008). *Anasının Devam Eden Çocukların Duygusal Zeka Ve Sosyal Uyum Becerileri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara
- Karasar, N. (1999). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (9.Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, A.(2010). *İlköğretim Öğrencilerinin Anne - Babalarının Çocuk Yetiştirme Tutumlarının Kişilik Özelliklerine Göre Değişkenliğinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Kaya, G. (2013). *Parçalanmış Aileye Sahip Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin Çok Boyutlu Olarak İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Klimstra, T.A. (2012). The Dynamics of Personality and Identity in Adolescence. *Euro J Dev Psycho*. 9, 472-484.

Koçyiğit, S. ve Kayılı, G. (2008). Montessori Eğitimi Alan Ve Almayan Anaokulu Öğrencilerinin Sosyal Becerilerinin Karşılaştırılması. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20; 511-516.

Kotil, Ç.(2010). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Yeni Başlayan 5 Yaş Çocukların Sosyal Duygusal Uyum Düzeylerine Annenin Ebeveyn Öz Yeterlik Algısı İle Okul Beklentilerine Uyum Düzeyinin Etkisi*. Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Köyceğiz, M. (2017). *Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Ebeveynlerin İletişim Becerileri Ve Çatışma Eğilimleri İle Çocuklarının Sosyal Becerileri Ve Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara

Kulaksızoğlu, A. (1997). *Ergenlik Psikolojisi*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Kurt, F. (2007). *Okulöncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden Beş-Altı Yaş Çocuklarının Sosyal Uyum Ve Becerilerine Proje Yaklaşımlı Eğitim Programlarının Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Kuruçay, R.(2012). *Babanın Durumsal Ve Kişilik Özellikleriyle Erkek Ergen Çocuklarının Gerçekleştirdiği Kuraldışı Davranışların Türü Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Kuyurtar, N.(2011). *Bilişsel Temelli Sosyal Beceri Grup Eğitiminin Okul Öncesi Yaş Grubundaki Etkililiğinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Liman, B.(2017). *Öz Düzenleme Beceri Eğitimi Programının Altı Yaş Grubu Çocukların Öz Düzenleme Becerilerine, Sosyal Duygusal Davranışlarına Ve Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Mastow, A. J. (2004). *Longitudinal And Concurrent Prediction Of Peer Acceptance: Direct And Indirect Effects Of Emotional, Cognitive And Behavioral Factors*. Unpublished Doctoral Thesis, University of Delaware, USA.
- Mcclelland, M.M., and Morrison., J.F. (2003). The Emergence Of Learning-Related Social Skills İn Preschool Children, *Early Childhood Research Quarterly*, 18, 206-22.
- Milfort, R. and Greenfield, D. B. (2002). Teacher and Observer Ratings of Head-Start Children's Social Skills, *Early Childhood Research Quarterly*, 17(4), 582-595.
- Neslitürk, S.(2013). *Anne Değerler Eğitim Programının 5-6 Yaş Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeyine Etkisi*. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özbey, S. (2012). Ebeveynlerin Evlilik Uyumu Ve Algıladıkları Sosyal Destek İle Altı Yaş Çocuklarının Problem Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(1), 43-62.
- Özbey, S. ve Alisinanoğlu, F. 2009. Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden 60-72 Aylık Çocukların Problem Davranışlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(6), 493-517.
- Özbey, S.(2009). *Anaokulu Ve Anasınıfı Davranış Ölçeği'nin (PKBS-2) Geçerlik Ve Güvenirlik Çalışması Ve Destekleyici Eğitim Programının Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Özgülük, G.(2006). *Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Tam Ve Yarım Günlük Eğitim Programlarına Göre 5-6 Yaş Grubu Çocuklarının Sosyal Ve Duygusal Gelişimlerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

Öztürker, B. (2014). *6 Yaş Çocuklarının Olumlu Sosyal Davranışları İle Anne Ve Öğretmen Özgüciliği Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Özyürek, A., Bedge, Z. ve Yavuz, N.F. (2014). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Becerileri İle Yakın Çevresindeki Yetişkin Etkileşimleri Arasındaki İlişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 115-134.

Özyürek, A., ve Ceylan, Ş. (2014). Okul Öncesi Çocuklarda Sosyal Becerilerin Desteklenmesi Konusunda Öğretmen Ve Veli Görüşlerinin Belirlenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35(1), 99-114.

Park, S. Y. and Cheah, C. S. L. 2005. Korean Mothers' Proactive Socialisation Beliefs Regarding Preschoolers' Social Skills. *International Journal of Behavioral Development*, 29(1), 24-34.

Pekdoğan, S.(2016). 5-6 Yaş Çocukların Sosyal Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(4), 1946-1965.

Rinn, R. C., and Markle, A. (1979). Modification of Social Skills Deficits in Children. In A. S. Bellack & M. Hersen (Eds). *Research and Practice in Social Skills Training*. New York: Plenum.

- Sapsağlam, Ö.(2015). *Anasınıfına Devam Eden Çocuklara Uygulanan Sosyal Değerler Eğitimi Programının Sosyal Beceri Kazanımına Etkisinin İncelenmesi*. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum Ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Schmidt, M. E., Demulder, E. K. and Denham, S. A. (2002). Kindergarten Social-Emotional Competence: Developmental Predictors And Psychosocial Implications. *Early Child Development And Care*, 172, 451–462.
- Sevgen, M.(2016). *Yaratıcı Drama Yoluyla Çocuklara Verilen Sosyal Beceri Eğitiminin Anaokulu Çocuklarının Sosyal Gelişimlerine Ve Yaratıcılıklarına Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Şahin, S. ve Baç-Karaaslan, T. (2006). Üç-Altı Yaş Grubu Çocukların Sosyal Beceri Düzeylerinin İncelenmesi. *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Dergisi*, 1 (2), 74-80.
- Şatıroğlu, G.(2017). *Evli Bireylerde Aldatma Eğilimi, Bilişsel Duygu Düzenleme Ve Kişilik Özellikleri*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Tanrıöğen, Y.(2014). *Okul Öncesi Dönemindeki Çocukların Yaşadıkları Sosyo-Kültürel Ortamların Onların Sosyal Becerileri İle Olan İlişisini Değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Denizli

Tanrıverdi, H., ve Erarslan, N.(2015). Okul Öncesi Çocukların Sosyal Uyum Ve Beceri Düzeyleri İle Değer Kazanımları Arasındaki İlişki. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 9, 9-23.

Tatlı, S.(2014). *Okul Öncesi Eğitim Kurumuna Devam Eden Çocukların Anne-Babalarıyla Ve Öğretmenleriyle Olan İlişkilerinin Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.

Tatlıoğlu, K.(2014). Üniversite Öğrencilerinin Beş Faktör Kişilik Kuramına Göre Kişilik Özellikleri Alt Boyutlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Tarih Okulu Dergisi*, 7(17), 939-971.

Tuzcu, A. (2017). *Evli Bireylerde Kişilik Özelliklerinin Evlilik Uyumu Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İstanbul.

Türkoğlu, D.(2013).*Okul Öncesi Dönem Çocuğu Olan Babaların Babalık Rollerini Algılamaları İle Eşlerinden Gördükleri Desteğin Çocuklarının Sosyal Beceri Düzeylerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Uysal, A.(2014). *Anne Destekli, Anne Desteksiz Sosyal Beceri Eğitimi Alan Ve Almayan Okul Öncesi Çocukların Sosyal Beceri Düzeyleri Ve Benlik Kavramlarının Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Walker, S. 2005. Gender Differences İn The Relationship Between Young Children's Peerrelated Social Competence And Individual Differences İn Theory Of Mind. *The Journal of Genetic Psychology*, 16 (3), 297-312.

- Yaşar-Ekici, F. (2015). Okul Öncesi Eğitime Devam Eden Çocukların Sosyal Becerileri İle Aile Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi, (Eğitim Özel Sayısı-1)*, 223-259.
- Yaşar-Ekici, F. (2017). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Aile Katılım Çalışmalarına Katılan ve Katılmayan Ailelerin Çocuklarının Sosyal Beceri ve Problem Davranışları Arasındaki İlişki. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 10(1)*, 543-562.
- Yazıcı, H. (1997). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin Eysenck'in Kişilik Kuramına Dayalı Olarak Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.